

Veckomöte: **Veckomöte för Stockholm-Vällingby Rotaryklubb den 23 februari 2021 via ZOOM**

President: Kjell Jegefors
Närvarande medl: 18 per ZOOM
Gäster: 5 st inklusive föredragshållaren Ingebrikt Sjövik
Föredragsrubrik: Kommunalt självstyre i kris
Föredragshållare: Ingebrikt Sjövik, officer och riksdagskandidat

Klubbärenden: Vår President Kjell Jegefors slog i klockan symboliskt och hälsade oss välkomna till detta tjugonde möte under detta verksamhetsår, det sjätte veckomötet under 2021. Tyvärr gör pandemin att mötet arrangeras endast på ZOOM och det blir nog så en tid framöver, kanske framåt sommaren. Stort tack till Håkan Rosander som ser till att det tekniska fungerar. Inklusive föredragshållaren hade vi fem gäster och Kjell hälsade dem särskilt välkomna.

Kjell gav sig in på en historisk betraktelse inspirerad av vad som har hänt olika år just på dagens datum, således den 23 februari.

Första exemplet var att boktryckarkonstens fader Johannes Gutenberg startade tryckningen av bibeln den 23 februari 1455 och det finns fortfarande kvar 11 exemplar av den.

Den 23 februari 1956 bestämde partikongressen i Moskva att det skulle ske en avstalinisering i Sovjet och den som låg bakom det var den relativt nyligen tillträdde generalsekreteraren Nikita Chrusjtjov.

Den 23 februari 1905 är en speciell dag för oss Rotarianer eftersom den är den dagen som Paul Harris bildade Rotary i Chicago. I Sverige började Rotary sin verksamhet den 23 februari 1926. Vår klubb Vällingby Rotaryklubb bildades 1955, dock inte den 23 februari utan den 17 februari av Lars-Olof Winzell och två andra personer.

Kjell gav en kort presentation av dagens föredragshållare Ingebrikt Sjövik som har varit hos oss två gånger tidigare.

Mötesreferat: Föredragshållaren Ingebrikt Sjövik inledde med att ge en kort bakgrund av sin karriär inom försvarsmakten. Han har en bakgrund som officer i en ubåt men på senare tid jagar han ubåtar istället. Ingebrikt har tjänstgjort i den svenska styrkan i Afghanistan under åren 2011 - 2014. För att kunna stiga i graderna så läser Ingebrikt nu ett år på försvarshögskolan. Samtidigt kandiderar Ingebrikt även till riksdagen för Moderaterna.

I samband med studierna har Ingebrikt skrivit en uppsats om "Kommunalt självstyre i kris" och det var denna uppsats som presenterades lite närmare på vårt veckomöte.

Självstyret för kommunerna har sina rötter tillbaka till landskapslagarna och finns inskrivet i vår grundlag. Självstyret för kommunerna skiljer sig lite åt mellan olika länder och i förbundsstater såsom Tyskland och USA kommer centralstatens suveränitet underifrån medan i en enhetsstat delges självstyret till kommunerna. År 1974 gjorde Sverige en stor kommunsammanslagning då mer än 1000 olika kommuner krymptes ner till dagens 289. Det betyder också att många kommuner är ganska stora och är därmed en stor aktör.

Ingebrikt gick in på hur svensk krisledning fungerar. Det finns en rad principer som är grundläggande för krisledningen. Dessa är:

- Ansvarsprincipen
- Likhetsprincipen
- Närhetsprincipen
- Geografiskt områdesansvar
- Sektoransvar
- Försiktighetsprincipen

På exempelvis en olycksplats finns det normalt sett minst tre olika aktörer och som har olika huvudmän. Det är polisen (statlig), räddningstjänsten (kommunal) och sjukvården (regionen). Ingebrikt frågade oss vem som är chef (högsta ansvarig) i denna situation och det kanske lite överraskande svaret är "ingen". Alla har ett ansvar men över sin del och en samverkan ska ske. På samma sätt ska ledningen ske vid kristider, alla ska samverka på bästa sätt.

I sin uppsats har Ingebrikt tittat närmare på tre viktiga händelser i Sverige de senaste åren och analyserat vad som hände med det kommunala självstyret vid dessa tillfällen. De tre händelserna är:

- Flyktingkrisen hösten 2015
- Nordstream 2 (naturgasledningen i Östersjön som Ryssland bygger mellan Ryssland och Tyskland)
- Inledningen av pandemin med Covid-19 under 2020

Grundprincipen för krishanteringen vid denna typ av händelser är således att det ska ske en samverkan mellan staten (regeringen), regionerna och kommunerna. Dessa tre händelser visar dock att det har varit lite så och så med samverkan och det kommunala självstyret. Vid flyktingkrisen försökte många kommuner att sätta stopp och hävdade att de inte klarade av att ta emot fler flyktingar. Regeringen med Stefan Löfven som statsminister bedrev vid denna tidpunkt en liberal flyktingpolitik och körde över kommunerna och deras självstyre med en ny lag.

Beträffande projektet Nordstream 2 ville det ryska gasbolaget Gazprom (äger 51% i projektet) lagra en del av de stora gasrören i Slite eller Karlshamn under byggtiden. Det svenska försvaret ansåg att detta skulle utgöra ett stort säkerhetsproblem och avrådde. Slite kommun fattade beslutet att inte tillåta denna lagring av rör medan Karlshamn sa ja. I detta läge valde regeringen att låta det kommunala självstyret råda och försökte inte att inskränka detta såsom man gjorde vid flyktingkrisen.

Det tredje exemplet som Ingebrikt tog upp var hanteringen av Covid-19 i inledningskedet *tyvärr åkte undertecknad ut från nätet här och missade en del av föredraget men sammanfattningen var ungefär så här:* Regeringen har inte formellt kört över kommunerna och deras självstyre såsom man gjorde vid flyktingkrisen men de mycket kraftfulla rekommendationerna ner på detaljnivå är ändå i praktiken en inskränkning av självstyret. När statsministern ger "order" så kör regeringen över kommunerna.

Det intressanta med dessa tre exempel som Ingebrikt lyfte fram var att Sverige har haft samma statsminister vid alla tre tillfällena och därför är det extra intressant att analysera dem.

På en fråga om vad Ingebrikt anser om den svenska krisledningsmodellen så svarade Ingebrikt att han trots att "ingen är chef" anser att den fungerar bra. Men det kräver att alla bjuder till och agerar mot samma håll.

Kjell avslutade vårt veckomöte med att tacka Ingebrikt för ett mycket intressant och inspirerande föredrag som lärde oss mycket om "den svenska modellen" vid krishantering.

Vid pennan Inge Pierre